

Nr 52

Av herr **Martinsson** och fru **Holmberg**, angående adoptants och adoptivbarns rättsliga ställning.

Genom lagen den 12 december 1958 om ändring i föräldrabalken gjordes vissa förändringar i tidigare gällande rätt rörande adoptants och adoptivbarns rättsliga ställning. Sålunda har adoptivbarn erhållit arvsrätt även efter adoptantens släktingar, vilket tidigare icke varit fallet. Rent allmänt torde det kunna sägas, att förhållandet mellan adoptant och adoptivbarn blivit fastare genom den nya lagstiftningen, medan lagen däremot tar mindre hänsyn till de band som enligt tidigare gällande rätt funnos mellan adoptivbarnet och dess biologiska föräldrar.

Lagen trädde i kraft den 1 juli 1959. Enligt allmänna rättsgrundsatser skall den nya lagens bestämmelser tillämpas på adoptioner efter den 1 juli 1959, medan tidigare adoptioner skola omfattas av tidigare gällande bestämmelser.

Där adoption ägt rum enligt äldre lag, äger adoptanten rätt att inom fem år från nya lagens ikraftträdande hos rätten göra ansökan om förklaring, att å adoptivförordnandet skall tillämpas vad som är stadgat för det fall att adoption ägt rum enligt nya lagen.

Med avseende å sådan ansökan skola bestämmelserna om antagande av adoptivbarn äga motsvarande tillämpning. Detta innebär bland annat, att medgivande från de biologiska föräldrarna i princip måste inhämtas. I lagrummets fortsättning säges det:

»Kan det antagas att vid adoptionen var förutsatt att adoptivbarnets föräldrar icke skulle ha kännedom om vem som adopterade barnet, vare dock ej erforderligt att föräldrarna höras.»

Avsikten vid tillkomsten av lagrummet synes uppenbarligen ha varit, att man endast vid s. k. inblancoadoptioner kan underlåta att inhämta de biologiska föräldrarnas samtycke. Av förarbetena till lagen framgår det emellertid att man i de fall, då det uppstår svårigheter att utreda huruvida inblancoadoptioner verkligen föreligga, skall godtaga adoptantens uppgifter härom. Det synes vara ett absolut villkor, att de biologiska föräldrarnas medgivande inhämtas, när det visserligen inte förelegat någon inblancoadoption men de biologiska föräldrarna icke haft någon kontakt med barnet efter adoptionen.

Under den tid, som förgått sedan den 1 juli 1959, har tillämpningen av övergångsbestämmelserna fört med sig betydande olägenheter.

Vid behandlingen av dylika ärenden synes domstolarna med stöd av förarbetena ha krävt medgivanden av de biologiska föräldrarna. I andra fall har man krävt utredning genom barnavårdsnämnderna om förhållandet mellan adoptivbarn och biologiska föräldrar under den tid adoptivförhållandet rått för att härigenom få utrett, om adoptionen kunnat betraktas som en inblancoadoption. I många fall har det varit svårt att anskaffa dylik utredning. Ofta har en barnavårdsnämnd förmedlat adoptionen medan adoptivbarnet senare varit bosatt inom en annan barnavårdsnämnds område. Om förhållandena i adoptantens hem varit gott, har någon kontakt icke förefunnits mellan adoptant och barnavårdsnämnd efter en inspektion i samband med adoptionen. Det framstår som uppenbart, att det i dylika fall varit svårt för barnavårdsnämnden att åstadkomma den begärda utredningen.

I andra fall har det blivit nödvändigt att kontakta de biologiska föräldrarna, som kanske under ett årtionde icke ägnat sitt barn en tanke, för att erhålla deras medgivande. Uteslutet är ej heller, att intresset för barnet kunnat vakna på nytt, sedan framställningen gjorts, och detta kan ha lett till komplikationer i förhållandet mellan adoptanten och adoptivbarnet.

I vissa fall synes adoptanten ha avstått från att begära en dylik förklaring, då han eller hon fått klart för sig, att man måste inhämta de biologiska föräldrarnas medgivande.

Det är ej tillfredsställande, att övergångsbestämmelserna ha en sådan utformning, att personer avskräckas från att utnyttja den möjlighet, som ändå finnes att få den nya lagstiftningen tillämpad även för äldre adoptioner.

De nu ifrågavarande bestämmelserna böra därför göras till föremål för översyn, så att medgivande från de biologiska föräldrarna icke behöver inhämtas i de fall, då dessa under viss tid efter adoptionen ej sökt kontakt med barnet eller adoptivföräldrarna. Denna tidsfrist bör då lämpligen sättas till fem år. Det bör även i förarbetena betonas, att prövningen göres generös, så att ingen avskräckes av de krav, som ställas.

Då man får utgå ifrån, att de nu gällande bestämmelserna avskräckt adoptanter från att göra framställning om förklaring, bör också övergångstiden något utsträckas, så att de nya bestämmelserna hinna bli kända och därefter hinna utnyttjas av intresserade adoptanter.

Lämpligt vore att man utsträckte tiden till den 1 juli 1966, så att någon tidsnöd icke behöver uppkomma.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att inom Kungl. Maj:ts kansli utarbetas förslag till lagstiftning i överensstämmelse med motionens syfte.

Stockholm den 16 januari 1962

Bo Martinsson

Elvira Holmberg